

„Tata, padă!”

Păstrez în memorie, ca pe un bun de mare preț, prima imagine din viață, de pe când începeam să articulez cele dintâi cuvinte. E o zi de iarnă. În jur totul e alb. Sunt într-o sanie care alunecă pe o stradă plină de zăpadă. În fața mea, legată de sanie, văd o sfoară la capătul căreia se află Tata. Sunt atât de înfoclit, încât nu mă pot mișca deloc. Tata merge cu hotărâre înainte și trage sania de sfoară. Toate defilează atât de frumos pe lângă mine! Brus, aud un sunet ciudat, un fel de fâșâit, și lumea se întoarce pe dos. Sania a trecut peste un dâmb de zăpadă și s-a răsturnat. Cum sunt înfășurat ca un balot în hainele cele groase care mă apără de ger, rămân imobilizat în marea de nea din jurul meu. Ceva extrem de rece îmi arde fața. „Tata, padă!” („Tata, zăpadă!”), strig speriat.

Mi-l aduc aminte pe Tata care s-a oprit imediat, s-a întors la mine, a ridicat „balotul” și l-a scuturat de nea. Apoi mi-a zâmbit. A pus iar sania pe tălpi, m-a așezat la loc în ea și drumul a continuat ca mai înainte. Șocul contactului cu o zăpadă foarte, foarte rece și nespus de albă îmi va rămâne întipărit pentru totdeauna în memorie. Pentru că sunt născut pe

31 octombrie, înseamnă că pe atunci aveam doi ani și câteva luni.

Secvența s-a petrecut la Câmpulung, orașul copilăriei și adolescenței mele. Vreme de câțiva ani, existența mi-a fost strâns legată de „ulița copilăriei“, o stradă în pantă, Soldat Dumitru Golescu, unde locuiam și mă jucam cu pușinii prieteni pe care îi strigam la joacă temându-mă că nu-i vor lăsa părinții să iasă din casă. Au venit apoi „instituțiile“: grădinița nesuferită din centru, unde întotdeauna eram obligat să dorm după-amiaza, deși nu-mi era niciodată somn, și Școala Nr. 1 (azi Școala Gimnazială „Oprea D. Iorgulescu“), unde mergeam la cursuri cu un ghiozdan maro în spate, pe care l-am schimbat abia în prima clasă de gimnaziu cu o mapă neagră, de care eram foarte mândru.

Ulterior, aria orașului s-a mărit considerabil. Sub impresia primelor cărți de aventuri, am început să-i colind dealurile și împrejurimile, iluzionându-mă că trăiesc ipotetice aventuri, asemănătoare celor din lecturile de atunci, cu cowboy, piei-roșii sau canibali. În adolescență, urbea a devenit și mai întinsă, pentru că atunci am descoperit farmecul Bulevardului „Pardon“ și al Grădinii Publice, aleile tainice și umbroase ale Parcului „Ștefănescu“, prundul de pe Râul Târgului unde puteam sta tolănit la soare, bisericile vechi, străzile lăturalnice pe unde mă plimbam ferit de priviri indiscrete, cinematograful unde rulau întotdeauna două filme pe săptămână, gara unde se întorcea locomotiva cu un mecanism infernal pentru a o lua din nou la vale, pentru că la Câmpulung era cap de linie.

Câmpulung a fost Humuleștiul meu. La sfârșitul *Amintirilor...* lui Creangă, Nică pleacă din Humulești spre Iași în căruța lui moș Luca, de unde mai privește o dată cu nostalgie locul copilăriei de care tocmai se desparte. Drumul pe care îl face acum reprezintă intrarea într-o altă etapă a vieții sale, este o pierdere a copilăriei. De aici înainte pentru el Humuleștiul va fi „paradisul pierdut”. E același drum pe care l-am parcurs și eu imediat după terminarea liceului.

Abia intrasem la facultate. În toamnă, eram în gara Câmpulung, așteptând un tren ca să plec în armată, cu o valiză din lemn în mână, așa cum se cerea prin regulament. Tata murise cu două săptămâni în urmă de o leucemie galopantă. O lăsam acasă pe Mama îndoliată. La gară a apărut în ultima clipă, alergând, prietena mea din liceu, R. Privind retrospectiv, momentul despărțirii de ea îmi pare desprins din celebrul film rusesc *Zboară cocorii*, câștigător al Marelui Premiu la Cannes în 1958. Rolul meu îl joacă pe celuloid Alexei Batalov, iar al ei, Tatiana Samoilova. Mă simt pe acel peron ca soldatul din film care pleacă la război și nu se mai întoarce. Drumul parcurs atunci de la Câmpulung la Pitești și, mai departe, la Plenița, județul Dolj, spre o unitate militară izolată și pierdută în câmpie, a însemnat intrarea bruscă într-o altă perioadă a vieții. Infinit mai aspră față de tot ce trăisem înainte și plină de necunoscut. Acela a fost momentul în care Câmpulungul a devenit pentru mine „paradisul pierdut”.

Viața m-a purtat apoi prin alte depărtate locuri. Dar oriunde m-aș fi aflat, am revenit mereu la Câmpulung, ca într-un loc sacru aproape, de Crăciun, de Paști, dar

mai ales în timpul vacanțelor de vară. Iar orașul mi se releva altfel, prin cărți, prin articolele din colecțiile de ziare și reviste ale Tatei, prin vechi fotografii, prin monografiile Câmpulungului pe care le citeam cu nesaț până în orele târzii ale nopții, fascinat să aflu toate câte se petrecuseră înaintea mea aici.

Mult mai târziu mi-a fost limpede că, în forul meu interior, am nevoie de un loc, de o „osie a lumii“, la care să mă pot raporta întotdeauna. Această *axis mundi* s-a conturat a fi, abia în anii maturității, Câmpulungul natal. În el m-am putut privi de atunci înainte, de fiecare dată, ca într-o oglindă. Aici știu ce s-a întâmplat cu mine. Un spațiu similar, în ceea ce mă privește, nu mai există niciunde în această lume.

Pentru anticul Socrate, „centrul lumii“ îl reprezenta propriul suflet. Pentru neliniștitul Emil Cioran, cel trăitor în a doua parte a vieții la Paris, „centrul“ a rămas Rășinariul natal din România. Pentru mine, unde altundeva ar putea fi „centrul lumii“ dacă nu la Câmpulung?

Descoperind lumea

Trebuie să fi avut între patru și cinci ani când Mama, pentru prima dată, m-a luat cu ea la școală¹. Încă nu știam cum e la școală. Intru cu Mama pe o poartă din lemn și străbat o alee lungă pavată cu niște pietre albe, rotunde. La capătul aleii văd o clădire uriașă. Este foarte frumoasă. Sus de tot zăresc un ceas. Înaintez alături de Mama și ajung în fața ușii de la intrare. Clanța îmi ajunge la creștet. N-am mai văzut așa ceva! Mă agăț de clanță și împing în ușă cât mă țin puterile ca să o deschid. Nici vorbă s-o clintesc, e mult prea mare și prea grea pentru mine. Nu o pot deschide. Mama mă ajută și apasă clanța. Intru într-un hol imens. Mă uit uimit în sus și mi se pare că plafonul ajunge la cer. Mă țin de Mama și urcăm apoi câteva trepte foarte înalte, spre stânga. Acum am în față o altă ușă uriașă. Mama îmi explică: aceea este cancelaria profesorilor.

Intrăm. Văd o cameră imensă, cu o masă de lemn neînchipt de lungă. În jurul ei sunt doamne și domni

¹ Școala Pedagogică din Câmpulung, actualul Colegiu Național Pedagogic „Carol I”.

frumos îmbrăcați. Mama mă prezintă doamnelor profesoare și domnilor profesori. Doamnele profesoare vin imediat curioase spre mine. Îmi înalț privirea către ele. Sunt dintr-odată înconjurat și devin centrul atenției. Nu mi s-a mai întâmplat niciodată așa ceva. Mi se pun fel de fel de întrebări. Dau câteva răspunsuri, timp în care mă uit din când în când la Mama. O văd zâmbitoare și foarte fericită. Nu înțeleg de ce. După ce doamnele profesoare își mai domolesc curiozitatea, se apropie de mine și câțiva domni profesori. Nu se grăbesc, vin încet, cu pași apăsați. Toți poartă haină și cravată. Sunt mult mai rezervați în întrebări decât doamnele. În fine, scap!

Mama îmi spune că vom merge în amfiteatru ca să vedem o serbare. Intrăm într-un fel de sală, cu multe scaune unul lângă altul. Mama alege locurile. Stăm unul lângă celălalt, în primul rând. Nu știu ce urmează să se petreacă în continuare. Nu am mai fost niciodată la o serbare. După un timp, cortina din fața noastră se dă la o parte. În sală se face o liniște deplină. Pe scenă apar câțiva oameni. Sunt foarte, foarte ciudați. Mă uit la ei și nu-mi vine a crede. Toți au plete, bărbi și mustăți. Poartă niște haine ca la țară. Apoi încep să vorbească unii cu alții. Nu înțeleg de ce sunt îmbrăcați așa și mi-e rușine să întreb. Mă întorc și mă uit în spate să văd cum arată cei din sală. Niciunul nu seamănă cu cei de pe scenă. Bizar!

Ascult și privesc cu mare curiozitate spre oamenii din fața mea, suiți acolo pe scenă, dar tot nu înțeleg ce se petrece. De ce stăm noi și ne uităm la ei? La o vreme, un detaliu îmi atrage atenția: fețele celor de pe

scenă sunt parcă prea tinere pentru pletele și bărbile uriașe ce le poartă. Și nici glasurile nu le seamănă cu ale oamenilor în vârstă. Ceva nu se potrivește. Îl privesc cu luare-aminte pe cel mai apropiat de mine. Dacă este bătrân de ce are un gât așa de subțire și un glas ca de copil? Mă concentrez asupra lui și văd cum o broboană de sudoare, și apoi încă una, îi curg pe față. Încep să pricep câte ceva. Unuia i se spune moș Ion Roată, altul ar fi un boier, alții, niște țărani. Se vorbește despre „Unire“. În mijlocul scenei este un bolovan uriaș. Cum l-or fi adus până aici? Moș Ion Roată vrea să îl ridice și nu poate. Vin apoi câțiva țărani și împreună saltă bolovanul ca pe nimic. Sunt complet uimit. Cum să îl ridici, cât e de greu, într-o secundă? Am apoi o iluminare și înțeleg dintr-odată. Da, cei de pe scenă nu sunt niște bătrâni, ci niște elevi care joacă niște roluri! La sfârșit, când niciunul nu mai spune nimic, toată sala aplaudă.

Mama este în stânga mea. Și ea aplaudă. Cortina coboară și acoperă toată scena. Mama îmi spune că acum vine momentul cel mai frumos al serbării: corul școlii. În amfiteatru se lasă o liniște deplină. Cortina se dă din nou la o parte. Pe scenă, pe mai multe rânduri, unul în spatele altuia, stau o sumedenie de elevi. Niciunul nu mișcă. Dintr-o laterală a scenei vine un domn. Se întoarce cu spatele la noi. Ridică mâinile și face un semn către elevi. La semnul său elevii încep să cânte. După fiecare cântec se aplaudă. O minunăție! La urmă domnul se întoarce cu fața spre noi și se înclină în aplauzele sălii. Mama mă întreabă dacă

mi-a plăcut. Evident că da! A fost primul spectacol din viața mea¹.

Abia mult mai târziu mi s-au clarificat detaliile acestui moment festiv: asistasem la sărbătorirea a 100 de ani de la Unirea Principatelor din 1859. La spectacolul acela, aveam să aflu ulterior, dirijorul corului a fost marele profesor de muzică Alfons Popescu. Abia după ce l-am citit pe Ion Creangă în anii de școală am înțeles că pe scena amfiteatrului văzusem o dramatizare, jucată de elevi, a cunoscutei sale anecdote *Moș Ion Roată*. Cât despre bolovanul uriaș, care a fost ridicat deasupra capetelor, evident că tot mai târziu am priceput că era din carton!

¹ Pe 30 noiembrie 2017, la sărbătorirea a 150 de ani de la înființarea școlii, în același amfiteatru am lansat albumul *Colegiul Național Pedagogic „Carol I” – Câmpulung-Muscel. 150 de ani de existență*, pe care l-am realizat împreună cu profesorul George Radu, directorul școlii. Cu acest prilej am evocat, după 58 de ani, această amintire, de neuitat pentru mine, lăsată de spectacolul văzut în amfiteatru în 1959, la împlinirea a 100 de ani de la Unirea Principatelor Române.